

נקודות דמיון ושוני

בין התנועה הלאומית היהודית לבין תנועות לאומיות אחרות במאה ה-19

התנועה הלאומית היהודית, הציונות, צמחה במהלך המאה ה-19 במקביל לתנועות לאומיות אחרות באירופה. אפשר לזהות נקודות דמיון ונקודות שוני בין הציונות לתנועות לאומיות אחרות.

נקודות הדמיון

1. הגורמים להתעוררות התנועות הלאומיות

ההתעוררות הלאומית האירופית וההתעוררות הלאומית היהודית הושפעו יחד מן התהליכים הבאים:

הלאומיות היהודית הושפעה רבות מהקמתן ופעילותן של התנועות הלאומיות האחרות והאידיאולוגיות שלהן. רעיונות החופש השוויון ואחוזה של המהפכה הצרפתית, השפיעו על שתי התנועות היהודית והכללית, רעיונות ההשכלה תרמו אף הם לצמיחת מנהיגי התנועה הלאומית היהודית.

2. דרך הקמתן ובנייתן של התנועות

הדרך לבניית התנועה הלאומית האירופית וזו של התנועה הלאומית היהודית היו מלוות בחילוקי דעות בין המרכיבים השונים. בלאומיות הגרמנית, היה מצד אחד עניין ב"גרמניה גדולה" הכוללת גם את אוסטריה ואילו מצד שני היו כאלה שביקשו גרמניה קטנה, ללא אוסטריה. בתוך התנועות הלאומיות היה מאבק בין ליברלים לשמרנים. גם בתנועה הלאומית היהודית הייתה מחלוקת לא רק בין הגישות השונות, אלא גם בתוך כל גישה בין הזרמים הציונים השונים.

3. הדרכים שנקטו התנועות להשגת מטרותיהן

דבר נוסף שהיה משותף בין התנועות הלאומיות באירופה לבין התנועה הלאומית היהודית, שרוב התנועות הלאומיות הבינו כי תמיכה של כוחות חיצוניים ובעיקר משטרים של מעצמות גדולות יש בה כדי לסייע. כך נעזרו הלאומנים ביוון באימפריה הבריטית והאיטלקים הסתייעו ברפובליקה הצרפתית.

גם היהודים הבינו שהם זקוקים להכרת המעצמות במטרה להגשים את מטרותיהן. הפעילות הדיפלומטית היוותה כלי מרכזי בהשגת יעדי התנועה הלאומית הציונית. לדוגמה מאבקו של הרצל לקבלת הכרה להתיישבות היהודית בארץ ישראל- (הצ'ארטר), בנוסף ההשתדלות של גורמים יהודים רבי השפעה לקבלתה של הכרזת בלפור.

כמו כן ניסתה התנועה הציונית לבנות תדמית בינלאומית ומימשה זאת על ידי הקמת מוסדות, על ידי יצירת סמלים שעזרו לה להפיץ את האידיאולוגיה ועל ידי כינוסם של הקונגרסים הציוניים.

נקודות השוני

הקשיים המיוחדים של התנועה הלאומית היהודית:

1. היעדר טריטוריה

בעוד שתנועות לאומיות באירופה ריכזו מאמצייהן במימוש שאיפותיהם לשטח (טריטוריה) אשר בה ישב הרוב הלאומי, הרי שכאשר התעוררה הלאומיות היהודית, היהודים היו מחד מפוזרים בארצות שונות ללא טריטוריה משותפת. ומאידך, ארץ ישראל אשר הייתה שאיפתם הטריטוריאלית של היהודים, לא הייתה בהישג יד, שכן היא הייתה בשליטה העותמנית. כך נוצר מצב מאתגר בו פעילות התנועה הלאומית היהודית לא התרחשה בטריטוריה המבוקשת – בארץ ישראל אלא באירופה. על מנת שיהיה אפשר לבטא את רעיון הלאומיות היה צורך להעביר את העם היהודי לארץ ישראל, מה שכמובן היה בלתי אפשרי. ראוי לציין שלא תמיד חשבו הוגי דעות שארץ ישראל היא הפתרון ואולי אפשר למצוא איזור אחר להתיישבות יהודית כמו ארגנטינה או אוגנדה.

2. היהודים לא דיברו שפה אחת

השפה היא מרכיב חשוב בלאומיות, בעזרתה ניתן להנחיל תרבות, אידיאולוגיה ומסורת. בפועל, לא כל יהודי התפוצות דיברו אותה שפה. במאה ה-19 אירופה דיברו בשפות שונות על פי מיקום מושבם או יידיש ויהודי ארצות האיסלם והים התיכון דיברו ערבית או לדינו. העברית נחשבה באותה עת לשפת התפילה והקודש. רק מאוחר יותר הפכה השפה שימושית, אמצעי לחיזוק הרעיון הציוני.

3. התנגדות לציונות בחברה היהודית

החרדים - התנגדו כי ציפו לגאולה בדרך נס (משיח)

המשתלבים - התנגדו כי חששו למעמדם (נאמנות כפולה) וראו עתידם בהשתלבות בחברה הכללית.